

Bahailik'te Peygamberlik

Alisa ALIHUSEYNLI

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1651

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 327

Kitap Adı: Bahailik'te Peygamberlik

Book Title: Prophethood in Baha'i Faith

ISBN: 978-625-5536-40-2

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255536402

Yazar | Author: Alisa ALİHUSEYNLİ | orcid.org/0009-0007-1254-5306

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 319

Yayın Tarihi | Publication Date: Ağustos | August 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Diğer dinler ve inançlar | Other non-Christian religions

BISAC: REL084000 | Din / Bahâilik | Religion / Baha'i

THEMA: QRAB | Bahâilik | Baha'i

LC: BP380 | Bahâilik | Baha'ism

Atf Bilgisi | Cite as: Alihuseynli, Alisa. *Bahailik'te Peygamberlik*. Eskiyeni Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Bahailik'te Peygamberlik

Alisa ALIHUSEYNLI

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Alisa ALİHUSEYNLİ

4 Ekim 2000'de Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de, eczacı bir baba ve öğretmen bir annenin oğlu olarak doğdu. Üniversiteye kadarki eğitimi Bakü, Sumgayıt ve Masallı gibi çeşitli şehirlerde ve okullarda aldı. 2018'de YTB Türkiye Bursları'nı kazanarak Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimi almaya hak kazandı. 2023'te Lisans eğitimini başarıyla tamamlayan yazar, aynı sene, yine Marmara Üniversitesi'nde, İslam Mezhepleri Tarihi alanında yüksek lisans Eğitimine başladı. 2025 senesinde "Bahâilik'te Peygamberlik İnancının Oluşumu ve Gelişimi" isimli tezini başarıyla savunarak mezun oldu. Anadilinin yanı sıra Arapça ve İngilizce bilen yazar, kitap çevirmenliğinin yanında akademik eğitim ve araştırmalarını sürdürmektedir.

He was born on October 4, 2000, in Bakü, the capital of Azerbaijan, to a pharmacist father and a teacher mother. He received his preuniversity education in various cities and schools, including Bakü, Sumgayıt, and Masallı. In 2018, he was awarded a scholarship by Türkiye Scholarships (YTB) and gained admission to the Faculty of Theology at Marmara University for undergraduate studies. In 2023, he successfully completed his bachelor's degree and, in the same year, began his master's education in the Islamic Heresiography at Marmara University. In 2025, he successfully defended his thesis titled "The Formation and Development of Prophetic Faith of the Bahá'í Faith" and graduated. In addition to his native language, he knows Arabic and English. Alongside translating books, he continues his academic studies and research.

Kitap Hakkında

Bahâilik'te Peygamberlik

19. yüzyıl Mezhepler Tarihi açısından hareketli geçen dönemler arasında sayılabilir. Hindistan'da Ahmedîlik, İran'da Bahâilik ortaya çıkmış, Suudi Arabistan'da Vahhâbilik teşekkülünü tamamlamıştır. Tüm bu oluşumların yanında var olan birçok ekol kendi içinde değişimler ve dönüşümler geçirmiştir. Saydığımız grupların oluşumu 19. yüzyılı incelemeye değer kılmakla birlikte, bu yüzyıl içerisinde oluşmuş ekol ve mezhepleri de incelemeye değer kılmaktadır. Yukarıda sözünü ettiğimiz gruplar arasında Bahâilik, Şia içerisinde çıkmış ve daha sonra din iddiasında bulunmuş olması sebebiyle önem kazanmaktadır. Ortaya çıkan mezhep ve dinleri incelemeye konu yapmak, onların inanç esaslarını tespit etmekten ve anlamaktan geçmektedir. Hiç şüphesiz peygamberlik, inanç esasları arasında önem taşıyan ve grubun temel yönelimlerini belirleyen bir olgudur. Buna ek olarak her inanç esası gibi peygamberlik inancı da süreç içerisinde değişiklik göstermektedir. Bu sebepten Bahâilik'teki peygamberlik inancının oluşumu ve gelişimi açısından araştırılması önem taşımaktadır.

Şia'nın İmâmiyye kolu ve onun içinde oluşan Şeyhîlik ve Bâbilik, Bahâiliğin tarihsel arka planını oluşturmaktadır. Bu sebeple Bahâiliğin peygamberlik inancı mezhepsel ve tarihsel arka planı dikkate alınarak araştırma konusu yapılmalıdır. Oluşan inanç esasının tarihi seyri ve bu seyir içerisinde yaşadığı dönüşümler, incelenmesi gereken bir diğer husustur. Buradan hareketle Bahâilikte peygamberlik inancıyla ilgili yapılacak araştırmanın Şia, Şeyhiyye ve Bâbiyye fırkalarını dikkate alması ve mezkûr gruplar ekseninde meseleyi incelemesi gerekmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Türkçe, Arapça ve İngilizce literatürde peygamberlikle ilgili müstakil bir araştırma bulunmamaktadır. Literatürdeki bu eksiklik bizi böylesi bir araştırma yapmaya sevk etmiştir.

Bahâilik ile ilgili yapılan araştırmalarda kurucu ve öncü şahsiyetler olan Bâb lakaplı Mirza Ali Muhammed, Bahâullah lakaplı Mirza Hüseyin Ali, Abdûlbaha lakaplı Abbas Efendi ve Şevki Efendi arasında peygamberlik inancıyla ilgili benzer ve farklı noktalar dikkate alınmamıştır. Buna ek olarak kurucu şahsiyetlerin her birinin yaşadığı dönemdeki sosyopolitik

durumlar ve bunların yarattığı düşünsel etkiler göz ardı edilmiştir. Saydığımız bu eksiklikleri tamamlama ve ek olarak bu değişiklik ve benzerliklerin ne zaman ve niçin oluştuğunu, Bahâilik'teki peygamberlik inancının Şia ve Şeyhiyye ile olan benzerlik ve farklılıklarının ne boyutta olduğunu, tarihsel süreç içerisinde peygamberliğe hangi özelliklerin eklenip hangi özelliklerin çıkarıldığını tespit etmeyi amaçlamaktayız. Yapılacak böylesi bir araştırmanın sadece Türkçe literatüre değil, aynı zamanda İngilizce ve Arapça literatüre de katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Bahâilik; Peygamberlik; Bâb; Bahâullah; Abdulbaha; Şevki Efendi

About the Book

Prophethood in Baha'i Faith

The 19th century can be considered a dynamic period in the Islamic heresiography. In India, Ahmadiyya emerged; in Iran, the Bahá'í faith appeared; and in Saudi Arabia, Wahhabism completed its formation. Alongside these developments, many existing schools underwent changes and transformations. The emergence of these groups makes the 19th century worthy of study, and it is also worthwhile to examine the schools and sects that emerged during this century. Among the groups mentioned, the Bahá'í Faith gains significance because it emerged from Shia Islam and claimed later to be a new religion. To study the emerging sects and religions, it is essential to identify and understand their tenets. Undoubtedly, prophethood (nubuwwat) is an important principle among the articles of faith and it determines the main orientations of the group. Additionally, like every article of faith, the concept of prophethood undergoes changes over time. Therefore, it would be crucial to study the formation and development of the belief in prophethood in the Bahá'í Faith.

The Imami branch of Shia Islam, and within it, Shaykhism and Bábism, constitute the historical background of the Bahá'í Faith. Thus, the belief in prophethood in the Bahá'í faith should be studied considering its sectarian and historical background. Another aspect that needs examination is the historical course of a belief and the transformations it undergoes within this course. From this perspective, any research on the belief in prophethood in the Bahá'í faith should take into account the Shia, Shaykhism and Bábism groups and examine the issue in the context of these groups. As far as we can determine, there is no independent academic research on prophethood in the Turkish, Arabic, and English literature. This gap in the literature has prompted us to undertake such a study.

In research on the Bahá'í Faith, the similar and different points related to prophethood among the founding figures- the Báb, Bahá'u'lláh, 'Abdu'l-Bahá, and Shoghi Effendi-have not been considered. Additionally, the sociopolitical situations each founding figure experienced and the intellectual impacts these situations created have been overlooked. We

aim to fill these gaps, and additionally, to determine when and why these changes and similarities occurred, the extent of the similarities and differences in the belief in prophethood between the Bahá'í faith, Shia and Shaykhism, and which characteristics were added to or removed from the concept of prophethood throughout the historical process. We believe that such a study will contribute not only to the Turkish literature but also to the English and Arabic literature in the subject.

Keywords: Bahá'ism; Prophethood; Bâb; Baha'u'llah; Abdu'l-baha; Shoghi Effendi

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	12
ÖN SÖZ	15
GİRİŞ	21
I. Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Amacı	23
II. Araştırmanın Kaynakları ve İlgili Literatür	25
III. Araştırmanın Yöntemi	29
IV. Kavramsal Çerçeve.....	31
A. Bahâilik	32
B. Peygamberlik	32
C. Oluşum ve Gelişim.....	34

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BAHÂİLİK ÖNCESİ ŞİA'DA PEYGAMBERLİK	35
1.1. Nebi Olmanın Şartları	37
1.1.1. İnsan Olmak.....	37
1.1.2. Hür Olmak	38
1.1.3. Âkil ve Bâliğ Olmak	39
1.2. Nübüvvetin Gerekliği.....	40
1.3. Nübüvvetin Vehbîliği ve Kesbîliği.....	46
1.4. İsmet	48
1.5. Mucize ve Sıdk	58
1.6. Hatm-i Nübüvvet.....	67
2. ŞEYHİYYE'DE PEYGAMBERLİK	75
2.1. Peygamberliğin Gerekliği.....	77
2.2. Peygamberliğin Vehbîliği ve Kesbîliği.....	78
2.3. İsmet	79
2.4. Mu'cize ve Sıdk	82
2.5. Hatm-i Nübüvvet.....	82

İKİNCİ BÖLÜM

BAHÂİLİK'TE PEYGAMBERLİK	85
2.1. Tarihsel Arka Plan.....	86
2.2. Bâb Sonrası Bahâullah'ın Peygamberlik İddiası	94
2.3. Bahâulah'ın Eserlerinde Üslup Sorunu	98
2.4. Peygamberliğin Şartları.....	105

2.4.1. İnsan Olma Şartı	105
2.4.2. Soylu Olma Şartı	109
2.4.3. Fiziksel Şartlar	113
2.5. Peygamberin Özellikleri	115
2.5.1. Peygamberin İlahî Özellikleri	117
2.5.2. Peygamberin Beşerî Özellikleri	122
2.5.2.1. Peygamberliğin Gerekliliği	124
2.5.2.2. Peygamberliğin Vehbîliği ve Kesbîliği	129
2.5.2.3. Vahiy Keyfiyeti	133
2.5.2.4. Vahiy Katipleri	138
A. Abdülba: Abbas Efendi (1844-1921).....	139
B. Gusn-u Athar: Mirza Mehdi (1848-1870).....	140
C. Cenap Münip: Mirza Ağa Münir (?-1868).....	140
D. Mişkin Kalem: Mirza Muhammed Hüseyin (1812-1912).....	141
E. Zeynu'l-Mugarrabîn: Molla Zeynelâbidin (1818-1903).....	141
F. Ebu'l-Fazl: Mirza Muhammed Gulpaygânî (1814-1914).....	142
G. Hadîmullah: Mirza Ağa Can Kaşânî (1837-1901).....	143
2.5.2.5. Tebliğ	146
A. Papa IX. Pius'a (g. 1846-1878) Mektup	147
B. III. Napolyon'a (g. 1852-1870) Mektup	148
C. Kraliçe Victoria'ya (g. 1837-1901) Mektup	150
D. II. Aleksandır'a (g. 1855-1881) Mektup.....	150
E. Sultan Abdülaziz'e (g. 1861-1876) Mektup.....	151
F. Nâsırüddin Şah'a (g. 1848-1896) Mektup	153
2.5.2.6. İnkâr	156
2.5.2.7. Mazlumiyet.....	163
2.5.2.8. Mücâzat	166
2.5.2.8.1. Siyâsîlere Mücâzat	167
2.5.2.8.2. Dinîlere Mücâzat.....	170
2.5.2.9. Sıdk	173
2.5.2.9.1. Sıdkın Aklî Delilleri.....	174
A. Zuhur.....	175
B. Devrin İhtiyaçları	175
C. Saltanat.....	177
D. Cezbe.....	179
E. Ümmîlik.....	183
F. Yıldızlar	184

2.5.2.9.2. Sıdkın Nakli Delilleri.....	185
A. Mfsak.....	187
B. Kavramların Dönüşümü: Kıyamet, Kabir, Sırat, Rec'at..	195
2.5.2.10. Mucize.....	197
2.5.2.11. İsmet.....	206
2.5.2.12. Vahyin Devamlılığı.....	209
2.5.2.13. Şehrin Kutsallaştırılması yahut Kutsal Şehrin İnşası	214
2.5.2.13.1. Yeni Bir Kudüs Olarak Şiraz.....	215
2.5.2.13.2. Yeni Bir Mekke Olarak Akka.....	219
2.5.2.13.3. Yeni Bir Medine Olarak Hayfa.....	222
2.6. Bahâîlik'te Peygamberler.....	224
2.6.1. Sembol Peygamber: Âdem.....	227
2.6.2. Müslüman Peygamberler: Nuh, Hud, Sâlih, İbrahim, İsmail, Davud, Süleyman.....	229
2.6.3. Mazlum Peygamber: Yusuf.....	233
2.6.4. Kelîmullah: Musa.....	234
2.6.5. Ruhullah: İsa.....	235
2.6.6. Hatem: Muhammed.....	241
2.6.7. Müjdecî: Bâb.....	245
2.6.8. Hakikî Peygamber: Bahâullah.....	248
2.6.9. Zorakî Peygamberler: Krişna/Kalki, Zerdüş, Buda, Konfüçyüs	251
2.6.10. Yarı Peygamber: (Semiprophet) Abdülbaha.....	256
2.6.11. Kurumsal Peygamber: (Beytü'l-Adl) Adalet Evi.....	259
SONUÇ	265
EKLER	271
Ek-I. Joseph Fransuva'ya Mektup.....	271
Ek-II. I. Wilhelm'e Mektup.....	272
Ek-III. Ey Amerika Kralları!.....	273
Ek-IV. Bürhan Levhi.....	274
Ek-V. Tablolar.....	283
SÖZLÜK	285
KAYNAKÇA	289
RESİMLER	297
DİZİN	315

KISALTMALAR

- a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
B. : Beyân, Bab
b. : Bin/İbn
B.y. : Basım yeri yok
Bkz. : Bakınız
c. : Cilt
çev. : Çeviren
d. : Doğum
Dr. : Doktor
g. : Görev süresi
Hz. : Hazreti
ö. : Ölüm
s. : Sayfa
T.s. : Tarihsiz
TDV. : Türkiye Diyanet Vakfı
V. : Beyan, Vahid
Y.y. : Yayıncı yok

Almagöz'e...

ÖN SÖZ

Pandemi döneminde sokağa çıkma yasağı kapsamında olduğumdan zamanımın çoğu evde kitap okumakla geçmişti. Evde olmayı ve kitap okumayı seven birisi olarak bu durumdan şikayetçi de değildim. Fakat bu dönemde okuduğum bir kitap, fikir vermesi bakımından bu çalışmaya sebep oldu diyebilirim. Bahsettiğim kitap; dinler tarihçisi, sosyolog ve benzeri birçok sıfatla anabileceğimiz Mircea Eliade'nin dört ciltlik *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi* isimli eseridir. Mezkûr kitabın üçüncü cildi, İslâm'ı ele alması sebebiyle aklımda daha fazla yer etmişti. Okuduğum nüsha şimdi elimde olmadığı için alıntı yapamayacağım ama beni etkileyen o cümle mealen şöyleydi: “İslâm, ortaya çıktığı tarih ve Hz. Muhammed'in hayatıyla ilgili çok detaylı bilgilere sahip olmamız sebebiyle Dinler Tarihi için fevkalade ehemmiyet taşır. Çünkü diğer hiçbir din, İslâm kadar ortaya çıkış dönemiyle ilgili zengin ve detaylı bilgilere sahip değildir. Bu sebeple İslâm, 'bir din nasıl ortaya çıkar?' sorusuna cevap bulmamız açısından benzersiz bir örnektir.”

Eliade'nin yukarıda hatırladığım kadarıyla mealen aktardığım cümlesini okuduğumda kendi adıma İslâm'la ilgili tarafsız olamayışımı itiraf etmiş ve acaba başka hangi dini araştırarak bir dinin nasıl ortaya çıkabileceği sorusuna cevap bulabileceğimi düşünmüştüm. Daha sonraki araştırmalarımda Sihizm ve Bahâilik en yeni dinler olarak karşıma çıkmıştı. Fakat Sihizm, bana çok uzak olan Hint kültüründe ortaya çıktığı için o dini anlamam zor gözüküyordu. Bunun yerine Bahâilik, doğup büyüdüğüm coğrafyaya çok yakın bir yerde ortaya çıkmıştı ve bu sebeple anlamam için daha uygun bir yapı arz ediyordu. Zamanla Bahâilik hakkında okumalar yapınca, esasen din olarak takdim edilen bu yapının Şia içerisinden neşet ettiğini, bu sebeple kendinde birçok mezhebî özelliği taşıdığını gördüm. Şîfî kültüre

aşına bir ortamda doğup büyümüş biri olarak bu durum daha çok ilgimi çekti.

Bu hadisenin üzerinden yaklaşık beş yıl geçti ve bu süre zarfında konuya dair ilgim azaldı. Fakat Yüksek Lisans için tez konusu düşünürken tekrardan Bahâilik aklıma geldi ancak bu sefer konunun Dinler Tarihi alanında çalışılmasının daha doğru olduğunu düşündüğüm için Bahâilik çalışmaya pek sıcak bakmadım. Kendisi de bir dinler tarihçisi olan değerli hocam Prof. Dr. Dursun Ali Aykıt ile bir gün konuşurken, durumu ona izah ettim ve önyargımın yanlış olduğunu, Bahailiğin Mezhepler Tarihi alanında da çalışılabileceğini söyledi. İş böyle olunca, Peygamberlik inancı bağlamında bir araştırma yapma isteğimi değerli hocam ve aynı zamanda tezin danışmanlık görevini üstlenen Prof. Dr. Mehmet Ali Büyükkara'ya arz ettim. Kendisi teklife olumlu karşılık verince araştırma için çalışmalara başladım ve nihayet elinizdeki bu eser ortaya çıktı.

Açıkçası ilk başta kendime sorduğum soru bağlamında Bahâilik çalışmak benim için hayal kırıklığı oldu. Zira dinin kurucusu olarak sayılan Bahâullah lakaplı Mirza Hüseyin Ali, ilk başlarda bir din kurmaktan ziyade Bâbîliğin liderliğini ele geçirme amacını taşımaktaydı. Bu sebeple kurulan sistem, ilk başlarda din yahut mezhep değildi. Bu sebeple bir dinin nasıl ortaya çıkacağına ilişkin soruyu Bahâiliğin kuruluşu göz önüne alındığında sormak pek doğru değildir. Eğer bir din olarak kabul edilirse, Bahâiliğin kuruluşuyla ilgili soruların cevaplanması için Abdülbaha lakaplı Abbas Efendi döneminin araştırılması daha uygun olur. Hayal kırıklığım için bir diğer sebep ise Bâb lakaplı Mirza Ali Muhammed ve Mirza Hüseyin'in tahminimden çok daha az ilmî birikime sahip olmalarıdır. Mirza Ali, Hz. İsa'ya iman etmemesi sebebiyle Platon'u eleştirmekte, Mirza Hüseyin ise Allah'ın bilinemezliğini savunurken aynı zamanda onun sıfatları olduğunu iddia etmektedir. Tüm bu hayal kırıklıkları bir kenara bırakılırsa, az bilinen Bahâiliği ve peygamberlik inançlarını araştırmış olmaktan, en

azından bir dinde peygamberlik inancı nasıl oluşur sorusuna cevap bulabilmem adına memnun olduğumu söyleyebilirim.

Çalışmanın ekler bölümünde üçü mektup, biri levih olmak üzere toplam dört çeviri bulunmaktadır. Mektuplar, özellikle Mirza Hüseyin'in tebliğ konusundaki tavrını göstermesi açısından önem taşır. Bu mektuplar, Mirza Hüseyin'in diğer mektuplarının aksine Bahâîler tarafından Türkçe'ye çevrilmemiştir ve ilk kez tarafımızca çevrilip yayımlanmaktadır. İlaveten, Mirza Hüseyin'in âlimlere ve kendisinin peygamberlik iddiasını inkâr eden Müslümanlara bakış açısını göstermesi açısından *Burhan Levhi*'ni Türkçe'ye çevirdim. Mektupların aksine mezkûr risale daha önce Bahâîler tarafından çevrilmişti. Fakat Bahâîlerin çevirisi gerek Türkçe gerekse eksik notlandırma açısından beklenen seviyenin altındadır. Bu sebeple mezkûr risaleyi yeniden çevirmenin faydalı olacağını düşündük.

Bu çalışmayı yapmış ve bitirebilmiş olmamda pek çok insanın emeği, yardımı ve desteği var. Onlara minnettarlığımı ifade etmeden geçemeyeceğim. Öncelikle gerek ders gerekse tez dönemlerinde mebzul sayıda sorduğum sorularla kafasını şişirdiğime emin olduğum, fakat her seferinde sabır ve itinayla sorularımı yanıtlaması sebebiyle mahcup olduğum, danışmanlık gibi çetrefilli görevi üstlenen, titizlikle tezin her satırını okuyup tashih eden ve hatalarımda beni kibarca uyarıp ufkumu genişletici yorumlar yaparak beni yönlendiren, değerli hocam, Prof. Dr. Mehmet Ali Büyükkara'ya teşekkür etmekle borcumu ödeyebileceğimi asla düşünmüyorum. Zannediyorum ki, bu çalışmanın Bahâîlik araştırmalarına -eğer olursa- yapacağı katkı, hocam için en büyük teşekkür olacaktır. Burada ismini zikretmem gereken diğer kişi ise, danışmanım olmamasına rağmen her seferinde benimle ilgilenen, hatalarımı düzelter ve yanırlarımda beni uyararak, aynı zamanda her ders ve ziyaretimde beni çay, kahve ve binbir çeşit atıştırma ile ikrama boğan, kıymetli hocam Prof. Dr. Mehmet Ümit'e hakkıyla teşekkürden âciz olduğumu belirt-

mek isterim. Danışmanlık, ders döneminde hocalık gibi resmi görevler sebebiyle benimle ilişkisi olmayan, fakat her soruma itinayla cevap verip beni aydınlatan, muhtemel hataları yapmamı engelleyen ve en önemlisi, tüm bunlar için zamanını ayıran değerli hocam, Prof. Dr. Dursun Ali Aykıt'a mukabele-i teşekkürden âcizim. İlâveten, tez jürisinde bulunan ve değerli eleştirileriyle katkıda bulunan hocam, Doç. Dr. Adem Arıkan'a şükran borçlu olduğumu ifade etmeliyim.

Bunun yanı sıra bu süre zarfında bana sadece hocalarım değil, burada bazılarının isimlerini zikredeceğim ve önsözün hacmini aşmamak için bazılarını zikr edemeyeceğim değerli arkadaşlarımın da destekleri oldu. Bahâilik çalışmalarında, Mirza Hüseyin'in ashabından bazılarının şahsi notları ve günlüklerine atıf yapması sebebiyle Adib Taherzadeh'nin *Bahaullah'ın Zuhuru* isimli dört ciltlik hacimli eserini değerli dostum Ömer Faruk Öztürk olmasaydı, okuyamazdım. Satışta olmadığı ve çıktısı alınmadığı için eseri okumamı sağlamak adına tabletini bana ödünç verdi ve bu sayede birçok iddiayı öne sürmemi sağlayan mezkûr eseri okuyabildim. Bunun dışında, çalışmanın teknik kısımlarıyla ilgili cehâletimi birçok kez giderdi ve bazı başlıkları okuyarak tashih etti. Yardımlarından dolayı kendisine medyun-u şükranım. Bunun yanı sıra tezin belirli bölümlerini okuyup tashih ettikleri için değerli dostlarım Arş. Gör. Ahmet Aydın'a ve Enes Malik Baş'a şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca, her seferinde beni yurtlarında veya evlerinde misafir eden değerli kardeşim Mehmet Akif Kabukçu, Yusuf Gül ve Umut Demir'e en samimi şükran duygularımı ifade ediyor ve Türkiye'de arkadaşlarımla yaşadığım anıları hoş birer hatıra olarak muhafaza etmenin sevincini yaşıyorum.

Bu çalışmayı ithaf ettiğim ve en kalbî teşekkürlerimi sunduğum kişi ise; beni büyüten, eğiten, bana ben olma yolculuğumda benden daha çok emek veren, lakin sonunda, bugünlerde yanımda olacağına dair verdiği sözü tutmayıp 2020'de o güzel gözleri-

ni fânî hayata yumup ebediyete irtihal eden, pek kıymetli anne-annem Töhfe, bizim hitabımızla, *Almagöz*'dür. Ona olan minnet, özlem ve pişmanlık duygularımı Şehriyâr'ın şu dizeleriyle ifade etmek istiyorum: *Bilmez idim döngeler var, dönüm var; itkinlik var, ayrılık var, ölüm var.*

Alisa ALİHUSEYNLİ
İstanbul, 24 Temmuz 2025